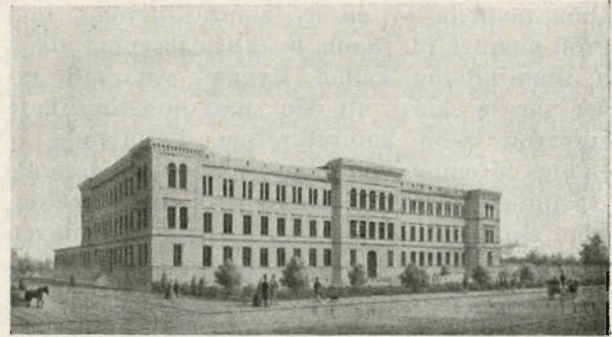

VAD NI BÖR VETA
OM
SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGEN

VAD NI BÖR VETA
OM
SVENSKA TEKNOLOGFÖRENINGEN

*Föredrag inför KTH:s fjärde årskurs
den 26 maj 1943
av föreningens ordlörande
överingenjör Rolf Steenhoff*

I gamla tider

Sedan "Teknologiska Institutet" 1847 blivit landets första högre tekniska läroverk, spred sig snart inom landet kravet på tillämpande av vetenskapliga resultat och metoder inom det industriella livet. Den brytningsperiod, som härav följde för de utgående ingenjörerna, torde ha utgjort grunden till att de från Teknologiska Institutet utgångna eleverna genom bildandet av föreningar sökte finna ersättning för det stöd, som läroverket under studieåren hade lämnat dem.

Den första föreningen bildades 1855 av f.d. elever vid Teknologiska Institutet. Ävsikten var att till medlemmarnas förkovran utbyta råd, upplysningar och erfarenheter. Ehuru föreningens arbetsplan var ganska omfattande, ledde emellertid dessa strävanden till ringa resultat, *delvis beroende på bristande samband med de från Institutet examinerade eleverna*. 1860 upptogs den då

fallna manteln av en ny kamratförening, som erhöll namnet TI. Denna livaktiga förening utgav en skämttidning kallad Myggan, vars satir tyvärr var så skarp, att den snart nog förgiftade samvaron inom kamratkretsen. Påföljande år upptogs föreningsidén ånyo av några studerande i Institutets första avdelning, och året därefter, sedan stiftarna kommit upp i tredje avdelningen och icke längre löpte risk att bli sedda över axeln av de äldre eleverna, trädde den nya föreningen inför offentligheten under det gamla namnet TI. Denna förening fortlevde under allt starkare anslutning och deltog livligt i det senare 1800-talets sällskaps- och ordensliv samt utgav bl.a. Teknisk Tidskrift och den icke okända tidningen Blandaren. Under föreningens livliga möten hölls talrika föredrag, behandlande ämnen, som ännu i dag äro aktuella, såsom "Modern kanontillverkning", "Den högre tekniska bildningen i förhållande till landets industri" och "Om våra skyldigheter mot arbetaren". Man spelade även spex och grundlade en god ekonomi.

Under tiden hade tvenne andra tekniska föreningar stiftats i Stockholm, nämligen Byggnads-samfundet, som även hade Teknisk Tidskrift såsom organ, samt Ingenjörsföreningen, som utgav en egen tidskrift. 1877 erhöll föreningen TI nya stadgar, vilka vid den rätta tidpunkten gävo föreningen en organisation, som satte den i stånd att framgångsrikt verka både inåt och utåt. Dessa stadgars första paragraf uttrycker, att föreningen

med bibehållande av sin första uppgift att vara ett samband mellan dem, som voro eller varit elever vid Tekniska Högskolan, därjämte hade till ändamål "att åvägabringa en sammanslutning av dem, som på ett framstående sätt, vare sig i vetenskapligt, konstnärligt eller praktiskt hänseende, verkat till den svenska industriens och byggnadskonstens gagn". Denna passus bibehålles fortfarande i Svenska Teknologföreningens stadgar, och därmed är i princip det väsentliga sagt om föreningens syfte. Samma år antog föreningen TI namnet Svenska Teknologföreningen, varefter under de närmaste åren de båda nyssnämnda föreningarna inkorporerades med denna.

Svenska Teknologföreningens verksamhet

Genom stadgereformen 1887 infördes det numera tillämpade systemet med särskilda fackavdelningar. Av sådana har föreningen för närvarande tio och det diskuteras nu huruvida icke behov föreligger av bildandet av ytterligare avdelningar, nämligen för husbyggnad, för flygteknik och för lantmåteri.

Enligt de i maj 1887 antagna och senast i november 1942 reviderade stadgarna kan till ledamot i föreningen antas följande:

1. den som är eller varit styrelseledamot eller lärare vid landets tekniska högskolor,
2. den, som såsom ordinarie studerande fyller fordringarna för avgångsbetyg vid de tekniska högskolorna.

3. den, som utan att uppfylla ovanstående villkor är kunnig och erfaren idkare av teknisk vetenskap eller teknisk verksamhet.

Vid inval av personer ur den tredje kategorin brukar stor vikt läggas vid att vederbörande är en självständig industriell företagare eller chef för ett större företag, som driver industriell rörelse, och som därför kan beräknas ge föreningen ett tillskott av fackkunskap eller bli föreningen ett stöd i en eller annan form. Inval av icke högskoliter tillhör emellertid undantagen, således sakna för närvarande endast ca 13 % av de till ett antal av 5 000 uppgående ledamöterna examen från högskola.

Den verksamhet, som tillkommer föreningen enligt stadgarnas första paragraf, driver föreningen *inåt* genom avdelningssammanträden och allmänna sammanträden, *utåt* genom ett under föreningens presidium sorterande kansli, som till chef har en kamrer, tillika verkställande direktör i föreningens fastighetsbolag. Vid sin sida har presidiet, som består av ordförande samt 1:e och 2:e vice ordförande, en generalsekreterare, tillika fördragande i den över presidiet stående s.k. stora styrelsen. För att föreningen genom kansliet skall på ett effektivt, sakkunnigt och vägande sätt träda i förbindelse med samhället och dess olika organ erfordras ett inom föreningen bedrivit intensivt kommittéarbete. Bland de under föregående år avslutade kommittéerna vill jag här endast nämna ett ringa antal, nämligen kommittén för leverans-

avtal inom verkstadsindustrien, tekniska forskningskommittén, kommittén angående statskontroll över privata tekniska läroanstalter, statsplane- och tomtindelingskommittén samt ett tiotal standardkommittéer för diverse ärenden, allt ifrån brandskyddsmaterial och hydroforer till skrivtecken på arbetsritningar. Under innevarande år fungerar ännu ett 30-tal kommittéer, bland vilka jag på måfå plockar kommittén för ånga av mycket högt tryck, delegationen för tekniska program i rundradio, Svenska Teknologföreningens beredskapskommitté, filmnämnden, sakkunnignämnden för trafik- och bilmål, kommittén för kursverksamhet, kommittén för belysning av trafikleder samt en standardkommitté, nämligen för metriska gängor. En del av dessa mera permanenta kommittéer kunna självfallet icke i nuvarande krisläge uträtta något nämnvärt arbete, andra åter ha haft fullt upp att göra, t.ex. beredskapskommittén. Denna har under en följd av år hållit talrikt besökta fortbildningskurser i vissa av kristiden aktualiserade tekniska frågor och har dessutom till en början bedrivit sådant utrednings- och propagandarbete, som det numera faller på kommissionernas lott att verkställa.

En viss verksamhet förekommer emellertid även, som är av icke-teknisk natur. Jag bortser då helt från de mera kamratligt betonade samkvämen efter sammanträdena och nämner i stället såsom exempel det arbete, som inom föreningen

nedlagts för att bringa bistånd åt barn till kolleger i Finland. Över 100-talet ingenjörsbarn ha under 1941 och 1942 fått ett tillfälligt hem i vårt land, och överskottet på de för resorna insamlade medlen, ett betydande belopp, har överlämnats för beredande av hjälp åt i kriget stupade teknikers efterlevande.

I föreningens yttre framträdande avspeglas ofta resultatet av det interna arbetet, särskilt av kommittéarbetet. Föreningen har i allt högre grad fått förmånen att vara ett remissorgan för de statliga myndigheterna och har ofta kunnat göra sin röst hörd, trots att remissväsendet i nuvarande jäktiga tid ibland förefaller att ha blivit degraderat till en formalitet.

Ett annat yttre resultat av det interna tekniska arbetet är *Teknisk Tidskrift*, vars chefredaktör närmast sorterar under en av föreningen tillsatt tidskriftsnämnd, och som tack vare det förtroende som den åtnjuter hos annonsörerna kan ställas till förfogande för medlemmarna till ett pris av något över 2 kr. per exemplar och år. Tidskriftens totalupplaga utgör f.n. ca 8 000 exemplar.

Bland andra yttre tecken på föreningens verksamhet förekommer utgivandet av *Svenska Teknologföreningens handböcker* och *Svenska Teknologföreningens skrifter*. De förra utgöra i stor utsträckning standardföreskrifter, medan de senare ha mera privat forskningskaraktär. Bland skrifterna märkas under senare år beredskapskommitténs och kurskommitténs föreläsningskompen-

dier. Föreningen ger också ut betygsblanketter samt formulär till vissa entreprenadkontrakt. I det sammanhanget kan jag lämpligen nämna, att föreningen har ett synnerligen väl utrustat bibliotek, till vilket dessvärre under året icke kunnat anlända några utomeuropeiska publikationer.

Den direkt ekonomiska verksamhet föreningen driver utöver förvaltningen av sitt hus och sina övriga tillgångar kan även den delas i en *teknisk* och en *kamratlig* del. Till den tekniska delen skulle jag vilja räkna utdelandet av forskningsunderstöd ur Polhemsfonden, användandet av föreningens medel för utländsk teknisk representation, bidrag till diverse tekniska ändamål, ena året beredskapskommitténs smörjoljepropaganda, ett annat år exempelvis bidrag till ordnandet av vissa samlingar inom Tekniska Museet. Även internt användas naturligtvis medlen ofta till ett rent tekniskt ändamål; så har fallet varit, när styrelsen nyligen beslöt att inrätta ett kartotek över tekniska filmer.

Den kamratlig-ekonomiska verksamheten drivs i första hand med hjälp av kamrathjälpfonden, som erhåller sina medel dels genom insamling vid bemärkta ledamöters högtidsdagar, varvid ledamoten får en adress med givarnas namn, dels genom att vissa avgifter inbetalas till denna fond. Under föregående år utdelades från kamrathjälpfonden understöd till behövande personer med mellan 3 000—4 000 kr. Från en rad av andra fonder utdelas ävenledes understöd till be-

hövande ingenjörer eller deras efterlevande. Det totala antalet fonder för dessa båda verksamhetsgrenar är 15, och härtill kommer en under åren insamlad byggnadsfond, en reservfond och en s.k. publikationsfond. Föreningens samtliga tillgångar redovisades i föregående års balansräkning med en och en halv miljoner kronor.

Den verksamhet föreningen bedriver, kostar uppenbarligen pengar. Enbart föregående års trycksaker, kallelsekort och porton gingo till närmare 20 000 kr., i skatter betalades 9 000 kr., till biblioteket anskaffades för 5 000 kr., medan hyran för föreningens lokaler, tack vare ständiga avskrivningar, icke belöper sig till mer än knappa 7 000 kr. för 1 000 m². Föreningen har i huvudsak att lita till ledamöternas årsavgifter men i viss utsträckning även till räntor på fonderade medel samt inkomst på försäljning av handböcker. Årsavgiften för en ledamot, som inträder i föreningen utan inval, dvs. som avlagt examen från svensk teknisk högskola, är under första året 15 kr. och stiger därefter med åldern och visdomen från 25 till 45 kr. per år.

Föreningens uppgifter och framtid

Jag tror, att man får dra en bestämd gräns mellan sådana uppgifter, som beröra ingenjörernas allmänna ställning, deras anseende och deras möjligheter att utöva teknisk verksamhet på ett rationellt sätt, och sådana uppgifter, som beröra ingenjörernas ekonomiska ställning till en be-

stämd juridisk person. Jag skulle vilja beteckna det första slaget av uppgifter såsom *yrkesfrågor* och det senare slaget såsom *lönefrågor*. Som Ni säkert ha funnit av min redogörelse, har föreningen hittills uteslutande sysslat med yrkesfrågor, och jag är av den bestämda meningen, att föreningens stigande good-will hos myndigheter och enskilda företagare starkt sammanhänger med detta förhållande. Röster ha icke saknats för att föreningen även skulle börja syssla med lönefrågorna. Tills vidare ha förslagen i den diskussionen haft karaktären av framställningar om medverkan till bildande av ingenjörsförbund av olika konstruktion; vissa förslagsställare ha tänkt sig förbund enbart av högskoliter, andra ha tänkt sig ett förbund, omfattande ingenjörer och tekniker av skilda kvalifikationer. Diskussionen härom har inom STF pågått sedan sekelskiftet, men alla tidigare förslag ha strandat bl.a. på landsortsföreningarnas självständighetskänsla. F.n. utredes frågan av föreningens organisationskommitté, som till hösten torde låta medlemarna ta ställning till vissa konkreta förslag av principiell innebörd. Vare sig riksförbundstanken förverkligas eller ej, torde nog Svenska Teknologföreningen som sådan finna med sitt anseende och sin inre sammanhållning bäst förenligt att icke ta befattning med lönefrågor. Såvitt jag kan se, äro de s.k. yngreföreningarna just rätt forum härför. Yrkesfrågorna bör Svenska Teknologföreningen ta hand om.

Föreningen har, lönefrågorna förutan, ett alldeles tillräckligt stort arbetsfält framför sig, i synnerhet som det mesta arbetet utföres av frivilliga, oavlönade ledamöter. Vid det senaste årsmötet omvittnades det från de tvenne för närvarande mest aktuella områdena av svenskt samhällsliv, nämligen försvarsväsendet och jordbruksväsendet, att man där ställde uttryckliga krav på ingenjörernas medverkan i framtiden. Det är ett stort framsteg, som vi gjort här i landet, när vi kunna konstatera, att jordbrukets talesmän själva uppträda och begära teknisk hjälp för rationalisering av sitt försörjningsområde. Det har också i dagspressen omvittnats, vilket beröm de amerikanska journalisterna nyligen över lag gett de svenska teknikerna, och vilka krav man sagt, att världens återuppbyggnad kommer att ställa på svensk industri och svenska ingenjörer. Allteftersom arbetsuppgifterna sålunda öka i antal, så öka även föreningens uppgifter inom verksamhetsgruppen yrkesfrågor.

Till yrkesfrågorna räknar jag enligt föregående definition det hävdande av *den högre tekniska bildningens auktoritet*, som synes kunna bli en av föreningens viktigare uppgifter. Genom dagspressen har nyligen meddelats, att en annan ingenjörssammanslutning i en inlaga till statsmakterna gått till angrepp mot uppfattningen, att den högre tekniska bildningen bör ge företrädare till chefsplatser i statliga verk. Med hävdande av den högre examens naturliga anspråk på vissa före-

träden, vågar jag påstå att endast en samlad och av de yngre stödd högskoleförening sådan som STF kan effektivt försvara högskoleingenjörens plats och anseende.

Under de senare åren har föreningen i allt högre grad sökt möta de nya krav, som utvecklingen och tidsläget ställt på verksamheten. Sålunda har kursverksamheten intensifierats och samordnats mellan avdelningarna. Till en effektivisering av föreningsarbetet syfta också vissa förslag, som nu äro under behandling hos organisationskommittén, nämligen dels förslag till centralorganisation för samarbetet mellan de korresponderande tekniska föreningarna och dels presidets förslag till inrättande av en verkställande direktörsbefattning hos föreningen. Utrustad med en betydande bestämmanderätt bör verkställande direktören kunna såväl avlasta ordföranden från mycket av förvaltningsarbetet och personalärendena och därigenom underlätta rekryteringen till denna post, som även i egenskap av "värd" verka stimulerande på kamratlivet inom föreningens väggar.

Målsättning

Tekniskt vill föreningen icke blott ge en viss fortbildning utan även genom föredrag och kurser i sociala och ekonomiska ämnen medverka till ingenjörernas skolning för insatser på diverse områden i samhällsarbetet. I detta sammanhang vill jag ha sagt, att ingenjören själv måste ta första

steget ut i samhället. Det går inte att sitta på kontoret och klaga över bristande uppskattning och förtroende från stat och kommun, *den* blir inte uthämtad till ansvarsposter, som inte visat sitt intresse för allmänna frågor.

Kamratmässigt sett vill föreningen, bl.a. genom sin klubb nämnd, verka för höjandet av kamratkänslan och för ökandet av trevnaden inom föreningen. Ett av leden i detta arbete är en förbättrad kontakt mellan teknologer och ingenjörer, en kontakt som vi äldre ingenjörer alltid önskat och ofta diskuterat. Kan den kontakten uppnå ett gott fortvarighetstillstånd, kunna vi med tillförsikt se framtiden an.

Norrköping 1943. Norrköpings Tidningars Aktiebolag